

ОСЬ ТАКИЙ ПІП-МІКС, АБО СВИНЯЧИ ІСТОРІЇ

Не люблю собак, бо вони дивляться на людину знизу вгору;
не люблю котів, бо вони дивляться на людину згори вниз;
люблю свиней: вони дивляться на людину як на рівну.

Вінстон Черчилль

ОДОМАШНЕННЯ (ДОМЕСТИКАЦІЯ) СВИНЕЙ

Свиня стала другою після собаки свійською твариною. Причиною тому – допитливість та всеїдність звірів, які постійно навідувалися до місць проживання людей у давні часи. Товариський характер притаманний усім підвидам диких предків свиней, тому й одомашнення відбувалося майже синхронно в усьому світі. Археологічні знахідки свідчать, що вже 12 700 років тому диких свиней утримували в поселеннях людей басейну Тигра. Порівнюючи дослідження ДНК викопних решток свиней та сучасних, вчені-генетики зробили висновки, що центри доместикиції свиней 8–9 тис. років тому розташовувалися і на території сучасного Китаю та Малої Азії. Потім тварин завезли до районів давніх цивілізацій Середземного моря. З Близького Сходу одомашнені свині потрапили до Європи. Однак європейці й самі почали приручати місцевих диких кабанів (вепрів). Вдалося це представникам культури Ертебелле понад 4 тис. років тому.

Усі сучасні породи свиней походять від європейського (*Sus scrofa ferus*), південноазійського (*Sus orientalis*, *Sus crictatus*, *Sus vittatus*) і середземноморського (*S. scrofa meridionalis*) диких кабанів.

Сучасні свині значно відрізняються не тільки від дикого кабана, але й від домашніх свиней минулих століть. Останні були менші за розмірами і схожі на гієн з копитцями. Вони мали плоске тіло, довгі ноги, велику голову з довгим прямим рилом і стоячі вуха, високий гребінь щетини на шиї, холці і спині. Варіації гена **MC1R**, який обумовлює забарвлення, вказують на різноманітні відтінки їхнього покриву. Проте селекція та безтурботне малорухливе життя у теплом хліву внесли свої зміни: тварини втратили частину агресії і щетини. У них змінилася будова черепа і вкоротилися ноги, підвищилася плодючість, здатність до швидкого зростання і жировідкладення. І взагалі вони стали денними тваринами. Так з'явився новий вид – Свиня свійська (*Sus scrofa domesticus*), „систематична адреса” якої така:

ЦАРСТВО: Тварини (Metazoa)
ТИП: Хордові (Chordata)
ІНФРАТИП: Хребетні (Vertebrata)
КЛАС: Ссавці (Mammalia)
РЯД: Парнокопирні (Artiodactyla)
РОДИНА: Свиневі (Suidae)
РІД: Свиня (Sus)
ВИД: Свиня свійська (Sus domestica)

ДИВОВИЖНІ ОБОВ'ЯЗКИ

У Стародавньому Єгипті свиней використовували для втоптування в ґрунт насіння культурних рослин. Моряки з Антильських островів користувалися ними як навігаційним приладом. Збившись з курсу в Карибському морі, вони викидали за борт свинку, і вона справно пливла до найближчого берега.

Тонкий нюх паць здавна використовували для пошуку підземних грибів трюфелів і навіть на полюванні. За відповідної підготовки вони відчувають куріпок на відстані понад 30 м. Свинки знадобилися і на митницях для виявлення наркотичних речовин.

У Стародавній Ассирії, Римській імперії, Середньовічній Європі на базарних площах влаштовували поросячі забіги, які популярні й досі. А любителям поросят і швидкої їзди варто запланувати подорож до американського містечка Тілламук (штат Орегон). Там щороку проводять захід „Pig-N-Ford” – гонки, в яких роль „штурманів” доручають свинкам.

Також свинки добре піддаються дресуванню. У видатного дресувальника В. Л. Дурова була свинка Чушка-Фінтіфлюшка, яка не лише вклонялася, катала візок, а й вальсувала.

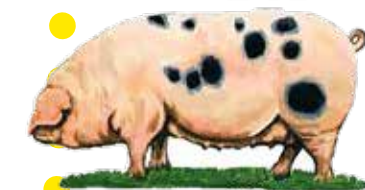
МІФИ ТА РЕАЛЬНІСТЬ

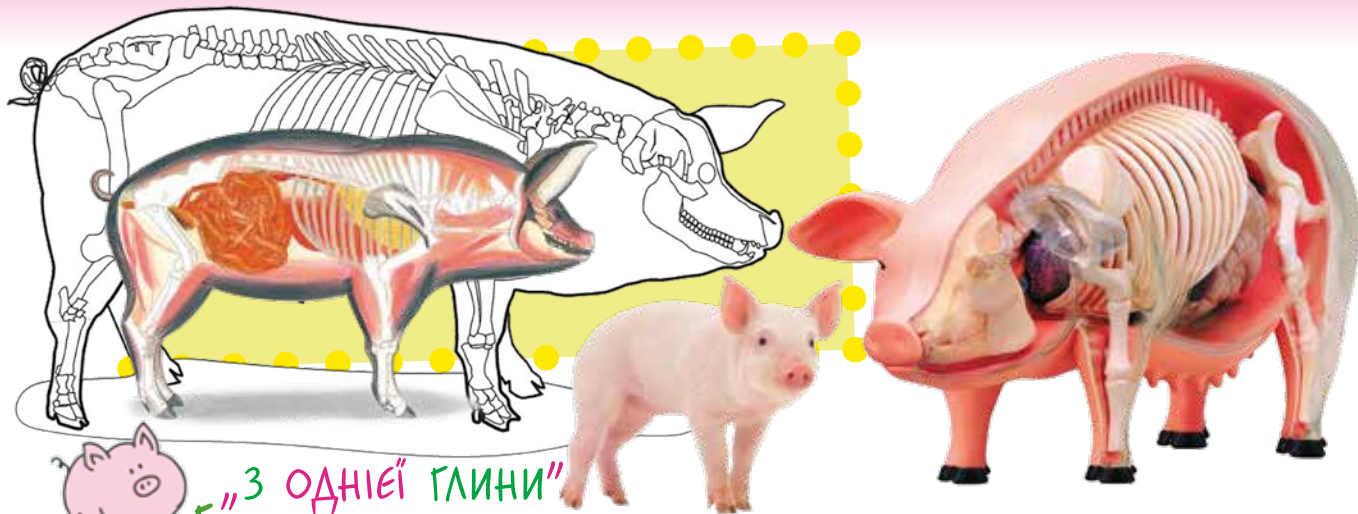
Вислів „брудний, мов свиня” не відповідає дійсності. Насправді свині дуже охайні тварини, якщо їх утримувати в просторому приміщенні. А вміння у посушливу погоду знайти калюжу – це навіть прояв кмітливості! Виявляється у них немає потових залоз, а кірка бруду уповільнює випаровування води, що забезпечує додаткове охолодження. До того ж такі „ванни” допомагають боротися із зовнішніми паразитами.

Не відповідає дійсності і твердження, що свині – нерозумні створіння. За інтелектом вони поступають лише людині, мавпі та дельфіну. Дослідження показали: у багатьох ситуаціях свинки кмітливіші за собак, у них добра інтуїція і пам'ять. До речі, про їхні розумові здібності писав ще Чарльз Дарвін.

Дійсно, свині люблять копирсатися в землі. Така поведінка пов'язана з пошуком біологічно активного елемента Феруму. Нестача цього елемента може викликати аліментарну анемію, тому поросяткам на 3-4 добу роблять ін'єкцію залізовмісного препарату.

Те, що найнервовішою твариною є свиня, зауважив ще академік Іван Павлов. Якщо, наприклад, тваринка застрягне у вузькому проході і не зможе звільнитися – істерика неминуча. Та біда не в тім, що її вереск інколи сягає 115 децибел (це гучніше, ніж звук авіалайнера), а в тому, що свиня може померти від стресу! За високої чисельності тварин у групах різні психічні подразнення можуть призвести до масової істерії. Дивно, але свинка може втратити свідомість і навіть померти через „сварку” із сусідами, під час транспортування тощо.

„З однієї глини”

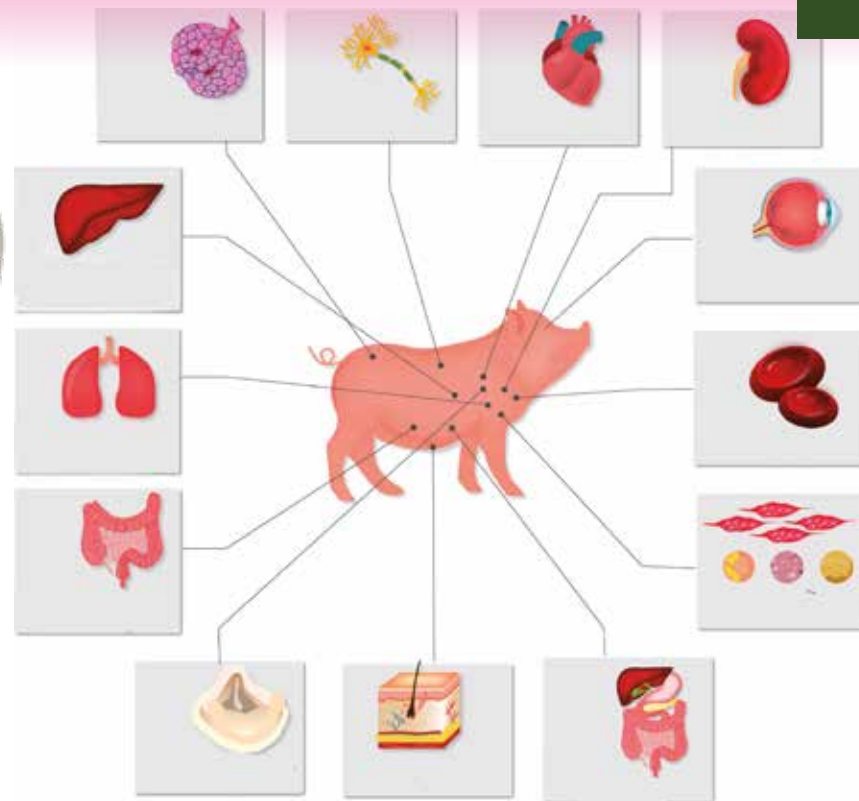
Біологічно свиня за багатьма факторами схожа з людиною. І це безцінний подарунок людству від природи! Цікаво, що про схожість організмів свині і людини знали давно. На острові Мота (група Банських островів Малайзії) побутує легенда про героя Ката, який створив людину з глини, а потім з такої ж глини виліпив свиню. Братам Ката це дуже не сподобалося. Тоді Кат приплюснув свиню до землі, сказавши, що відтепер вона ходитиме на чотирьох ногах, а людина на двох, і більше нічого змінювати не став.

Деякі вчені жартують, що ми походимо від свині. Поміркуйте самі. Кровоносні судини цієї тварини (особливо артерії) є точною копією людських. Вміст гемоглобіну і білків у крові, розмір кров'яних тілець збігаються майже повністю. На диво схожа будова шкіри свині і людини, свиня навіть може „засмагати”. Маса серця дорослої свині – в середньому 320 г, а людини – 300 г, маса легенів відповідно 800 г і 790 г, нирок – 250 г і 280 г, печінки – 1600 г і 1800 г. Кількість скорочень серця за хвилину у людини 60–90, а у свині – 62–80.

СВИНІ І МЕДИЦИНА

Оскільки органи свиней та людини за розміром майже однакові і тварин можна вирощувати без обмежень, учені покладають на них неабиякі надії щодо ксенотрансплантації – пересадки біоматеріалу від іншого біологічного виду.

Хірурги вже використовують деякі частини тварин, зокрема серцеві клапани. Занепокоєння викликає той факт, що в результаті трансплантації пацієнту можуть бути передані віруси, носіями яких є свині. Вченим вдалося вивести 37 поросят без вірусів, прихованих у їхніх ДНК, але це лише половина успіху. Пересадка органів може спричинити потужний імунний супротив організму, і орган дове-

деться видаляти. Тому зараз проводяться дослідження в іншому напрямку, і вже одержано кілька поколінь „трансгенних тварин”, в яких деякі гени тканинної сумісності заміщені на людські. Своєрідне „олюднення” свині як нашого головного донора науковці не вважають фантастикою і обговорюють таку можливість не лише в наукових колах, але і в засобах масової інформації.

ВИТІВКИ СЕЛЕКЦІЇ

Головне диво селекції – міні-піги (карликові декоративні свинки). Перші породи були виведені в Німеччині, США та Італії схрещуванням маленьких диких кабанів і в'єтнамських вислобрюхих свиней. Головна мета такої діяльності – отримати тварин для медичних лабораторій. Звичайні домашні свині, маса яких може сягати понад 350 кг, не підходили для масштабних експериментів.

Сьогодні крихітні поросята користуються величезною популярністю серед любителів екзотичних тварин у всьому світі. Окрім

ЗВІДКИ СВИНИ НА БАГАМАХ?

Біг Мейджор Кей – маленький безлюдний острів посеред Атлантичного океану. Тут є джерела прісної води, а сусідні острови надійно захищають його від тропічних штормів. Райський острів на Багамах цілком належить свиням, які чудово плавають!

Є декілька версій походження свиней на Біг Мейджор Кей. Можливо, їх залишили пірати як стратегічний запас провізії. А може, поблизу острова зазнав аварії корабель, а свині вижили й адаптувалися до нових умов? Найбільш прозаїчна версія появи незвичних плаваючих тварин поблизу фешенебельних багамських курортів: свиней завезли, щоб привабити туристів.

Жителі сусідніх островів і туристи підгодовують паць. Тількино до острова наближається човен, поросята радісно кидаються їм назустріч, беруть їжу з рук, а інколи навіть вилазять на борт.

Олександра Коломіць,
вчитель біології та хімії
Верхняцького навчально-виховного комплексу
„ЗОШ І–ІІІ ступенів № 1 – ліцей”
Христинівського району Черкаської області,
лауреат ІV Всеукраїнського Інтернет-конкурсу
„УЧИТЕЛЬ РОКУ–2019” за версією
науково-популярного природничого
журналу „КОЛОСОК” у номінації „БІОЛОГІЯ”

своїї мініатюрності тваринки мають ряд переваг: спокійний і доброзичливий норов, відданість та любов до господаря, кмітливість. Вони досить швидко запам'ятовують команди і залюбки їх виконують.

І хоча порід міні-свинок є чимало, найжаданішими стали три:

- **МІНІ-МАЙЯЛІНО** – найменші у світі, потрапили до Книги рекордів Гіннеса. Поросятка мають масу 450–500 г, а дорослі свинки – не більше 10 кг.
- **БЕРГШТРЕССЕР КНІРТ („каранцзики”)** – чи не найпоширеніший вид карликових поросят. Кабани важать не більше 15 кг, а свинки – 10 кг.
- **ВІЗЕНАУ** – свинки „середньої вагової категорії”. Дорослі тварини досягають 20–25 кг, тому частіше їх утримують на приватних подвір'ях з вільним вигулом. Вони швидко привчаються до порядку і не псують газони й галявини риттям.

Міні-пігів завели такі зіркові господарі: Джордж Клуні, Вікторія та Девід Бекхеми, Руперт Грінт, Майлі Сайрус, Періс Хілтон і Арнольд Шварценеггер, а потім мода дійшла й до простих смертних 😊.

ТРИШЕЧКИ ПРО ТРАДИЦІЇ

У Німеччині свиня є символом удачі та добробуту.

Середньовічним лицарям, які програвали під час турніру, підносили свинку. Вважалося, що наступного разу порося принесе удачу хазяїну. Ймовірно, з тих часів з'явилася приказка „*Er hat Schwein*”, що у перекладі означає „У нього є свиня”. Саме так говорять німці про людину з доброю вдачею. Тож нехай у всіх в цьому році буде своя свинка!